

TRT, Zor Olana Talip

Prof. Dr. Mehmet Zahid SOBACI

Röportaj: İbrahim ACAR

RÖPORTAJ

TRT, 1964 yılında başlayan yayıncılık serüveninde dünden bugüne Türk dizilerinin dünya çapındaki yükselişine öncülük etti. Bugün hem ulusal hem uluslararası arena da büyük başarılarla imza atan TRT, yalnızca milyonlarca izleyiciye ulaşmakla kalmayıp, kültürel mirasımızı ve etik değerleri de içeriklerinde yansıtmaya devam ediyor.

Bu sayımızda TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı ile Türk dizileri bağlamında TRT'nin kamu yayıncılığı hassasiyetlerini, stratejilerini, geleceğe dair hedeflerini, TRT dizilerini, bu dizilerin kültürel diplomasi anlamında önemini ve tabii'yi konuştuk.

TRT Akademi Dergisi: TRT'nin kamu yayıncısı olmasının getirdiği sorumluluklar nelerdir? Bu sorumluluk TRT ekranlarında yer alan dizi içeriklerini ve diğer yayın içeriklerini nasıl şekillendirmektedir?

Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı: Günümüzde yayıncılık alanı reyting kaygısıyla etik sınırları hiçe sayan, anlamı daraltan, bir mesele üzerine derinlikli düşünmeyi öteleyen ve çabuk tüketilebilen format ve içeriklere daha fazla rağbet gösteriyor. Böylesi bir ortamda kamu yayıncılarına düşen görev, reytingin ötesine geçerek insani bir duruşu ve değer odaklı içerik üretimini benimsemektir. Bu çerçevede, reyting daha fazla insana ulaşma gayesinin bir aracı olarak değerlendirilmeli. Türkiye'nin kamu yayıncısı TRT olarak, bizler de bu anlayışla anlamı, derinliği ve çeşitliliği dikkate alarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Etik değerler sınırları içinde kalarak temiz içerik üretmeyi en önemli sorumluluklarımızdan biri olarak görüyoruz. Tüm mecralarımızda ve tüm yaş gruplarına yönelik içeriklerimizde bunu hassasiyetle gerçekleştiriyoruz. Yok sayılanların sesi olmaya, göz ardı edilenleri göstermeye, adil bir vizörden dünyanın tamamına bakmaya gayret gösteriyoruz. Bunu haberlerimizle, yayınlarımızla, yapımlarımızla, dijital uygulamalarımızla, dijital platformlarımızla ve küresel etkisi olan etkinliklerimizle yapıyoruz. Derdimiz asla algı değil, her şeyin özünü anlamak ve anlatmaktır. Zira yalnızca ülkemizde değil, dünyanın pek çok yerinde algılar özün, yani hakikatin yerine geçirilmeye çalışılıyor. Tüm bu yanılsamaların önüne geçip gerçeğin izinde yürümek bizim asli sorumluluğumuz.

Dizilerimiz konusunda da benzer bir durum söz konusu. Günümüzde bir dizinin dikkat çekmesi, reyting kazanması çok zor bir mesele değil aslında. Manevi ve kültürel değerlerinizi göz ardı ederek biraz şiddet, biraz entrika, biraz cinsellik, hatta yer yer biraz küfür ile bir dizinin izlenmesini sağlayabilirsiniz. Ama bir kamu yayıncısı olarak biz zor olana talibiz. Nedir bu zor olan? İnsanın ve toplumun yararını gözeterek bu acımasız rekabetin zirvesinde olmak. Günün sonunda bunu

başardığımızı gönül rahatlığıyla ifade edebilirim. Baktığınızda, bugün dizi sektöründe öncü rolümüzü koruyoruz. Çünkü insanlar, iyi ve güzel olanı hatırlatan içerikleri sahipleniyor.

TRT Akademi Dergisi: TRT'nin tarihi dizilerini incelediğimizde, prodüksiyon kalitesinin yüksek olduğunu ve ele alınan tarihi dönemin en iyi şekilde izleyiciye yansıtıldığını (konu, kostüm, dekor, oyunculuk...) görüyoruz. Bu başarıyı elde etmek için ne tür çalışmalar yapıyor?

Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı: TRT olarak biz, özel kanalların yapmakta zorlanacağı projelere odaklanıyoruz. Bunların başında tarihi yapımlar geliyor tabii. Tarihi diziler konusunda bilhassa son dönemde çok ciddi atılımlar yaptığımızı söyleyebilirim. Biz tarihi yapımlarımızla, şerefli tarihimizin şanlı sayfalarını bugüne açıyor, ecdadımızın kahramanlık hikâyelerini anlatıyoruz. Bunu yaparken, bu toprakları bize vatan kılan atalarımızın dünya tarihini değiştiren mücadelelerini, köklerimizden gelen değerlerimiz ve kültürümüzle harmanlayarak gelecek nesillere aktarma gayesiyle hareket ediyoruz. Gençlerimizin kahraman ecdadı yakından tanınması ve kendilerini onların izinden yürümeye hazırlaması için çalışıyoruz. Çünkü hem ülkemizin hem de tüm mazlumların selameti için tarihini bilen, atalarından devraldığı bayrağı daha ileriye taşımanın mücadelesini veren gençlere ihtiyacımız var. Tabii, büyük gayret gerektiren bu yapımlar dünyaya da ilham oluyor. Afrika'dan Avrupa'ya, Amerika'dan Asya'ya dizilerimiz müthiş bir ilgi görüyor. İzlenme rekorları kırıyor.

İşin teknik tarafına değinmek gerekirse tarihi dizilerimizin daha proje aşamasında konunun uzmanı tarihçilerle toplantılar gerçekleştiriyoruz. Devamında, çok titiz bir şekilde senaryo, kostüm, dekor çalışmaları yapıyoruz. Birçok tarihi yapıyı aslına uygun biçimde yeniden inşa ediyoruz. Bu işe gösterdiğimiz özen sonucunda, özellikle son dönemdeki tarihi yapımlarımızla belli bir standart oluşturduğumuzu söyleyebilirim. Beğeni ile izlenen *“Diriliş: Ertuğrul”*, *“Payitaht: Abdülhamid”*, *“Alparslan: Büyük Selçuklu”*, *“Barbaroslar: Akdeniz'in Kılıcı”*, *“Kudüs Fatihî Selahaddin Eyyubi”*, *“Mehmed: Fetihler Sultanı”* gibi dizilerimiz, belirlediğimiz bu yüksek standartlara uygun şekilde çekilen yapımlar. Bu işe atfettiğimiz önemin bir yansıması olarak, TRT Uluslararası Film Platolarını her geçen gün büyütüyor ve yeni olanaklara kavuşturuyoruz. Bu standartları her geçen gün daha da yukarıya çekeceğiz. Her sezon daha başarılı işler ortaya çıkaracağız inşallah.

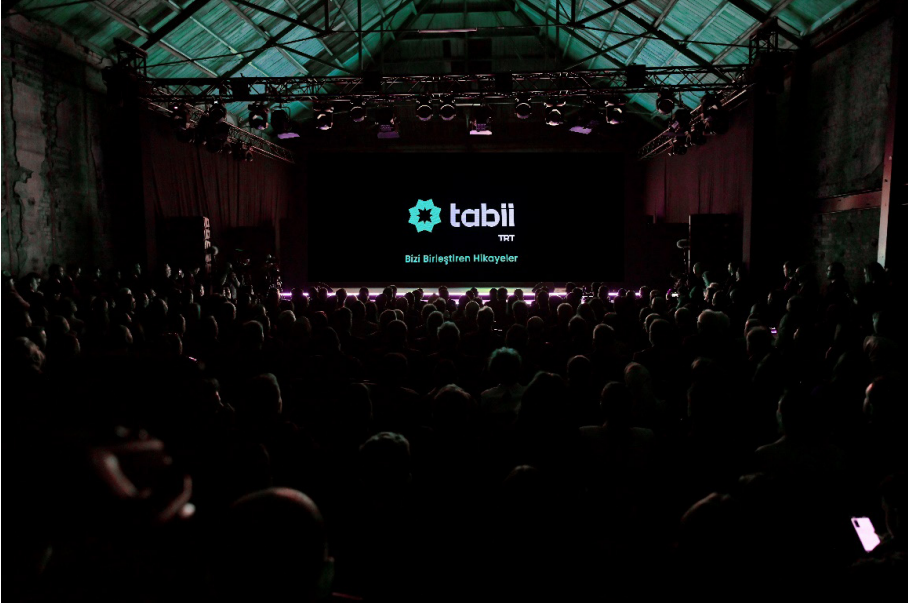
Görsel 1. Mehmed: Fetihler Sultanı, 2024

TRT Akademi Dergisi: Türkiye’de yayıncılık anlamında öncü bir kurum olan TRT, 2023 yılında uluslararası dijital platformu “tabii”yi hayata geçirdi. Zengin ve özgün içerikleriyle “tabii” 1 yıl gibi kısa bir sürede 6 milyona yaklaşan bir abone sayısına ulaştı. Bu başarının arka planında yatan etkenler nelerdir?

Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı: Türkiye’nin kamu yayıncısı olarak biz, uluslararası dijital platformumuz “tabii”yi izleyicilerimizi dijital alanda da temiz içerikle buluşturma gayesiyle yaşama geçirdik. Çünkü bugün dijital alan, kültürel iktidarı elinde bulunduranların dayatmalarının zemini hâline gelen, küresel içerik kartellerinin tekipleştirme gayesine hizmet eden içeriklerin hegemonyasında olan bir alan. Aynı perspektifle yoğrulmuş birbirinin benzeri dizi ve filmlerle, gerçeklikle bağı olmayan sahte kahramanlarla, tek boyutla ele alınmış belgesellerle dolu içerik döngüsüne hapsedilmeye çalışılan bir dünya. Bu içerikler aracılığıyla belli bir değerler setinin insanlığa dayatılmaya çalışıldığı, özgürlük adı altında uçların ve sapkınlıkların normalleştirilmeye çalışıldığı bir dönemdeyiz. İşte, “tabii”, buna izin vermeyeceğimizin beyanı. İzleyicilerimize temiz ve aile odaklı içeriği dijital alanda da ulaştırmanın ne kadar önemli olduğunun idrakiyle kurduğumuz bir platform.

Bahsettiğim dayatmalarla karşı karşıya kaldığımız bir ortamda; özgün, temiz ve aile odaklı içeriklerin önemi ortaya çıkıyor. Bu içeriklere duyulan ihtiyaç her geçen gün daha da artıyor. “tabii” ile biz, tam da bu ihtiyaçları karşılıyoruz. Mevcut dayatmacı düzene şerh düşüyoruz. Bu dayatmalara karşı alternatifsiz kalan izleyi-

cilere, güvenli dijital evleri gibi hissettikleri bir ortam sunuyoruz. Dijital alanda da daha adil bir dünya mümkün diyoruz. Başarımızın arkasında yatan temel sebebin bu olduğunu düşünüyorum. Çünkü insanlar, tüm dayatmalara rağmen hâlâ kendi doğasına uygun olana rağbet göstermeyi sürdürüyor.

Görsel 2. TRT'nin Uluslararası Dijital Platformu "tabii"nin Tanıtım Etkinliği

İnsanların "tabii"yi bu kadar sahiplenmesinde TRT markasının payı da çok büyük elbette. İnsanlar TRT adını duyduklarında hem kaliteli bir yapımla karşılaşacaklarını hem de bu yapımlarda satır aralarına gizlenmiş mesajlara maruz kalmayacaklarını biliyorlar. Çünkü bizler insan merkezli ve ahlaki sınırlarla çerçeveli bir anlayışı benimsiyoruz. Dolayısıyla, TRT yapımları bir güven duygusu içinde, gönül rahatlığıyla izleniyor. Biz de artık tüm içeriklerimizi "tabii" çatısı altında topluyoruz. Türkiye'nin uluslararası platformu "tabii"de, başarılarımızı tüm yapım türlerine yaymayı amaçlıyoruz.

TRT Akademi Dergisi: "tabii"; "Rumi", "Derin Mor", "Hür", "Mahsusa: Trablusgarb", "Kuzgun" gibi özgün dizileriyle geniş bir izleyici kitlesine hitap ediyor. Yeni dönemde "tabii" platformunda bizleri neler bekliyor?

Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı: Bizler, her yaş ve gruptan izleyicimizin "tabii"ye girdikleri zaman her türden temiz içeriğe ulaşabilmelerini istiyoruz. Bunun için de

içerik çeşitliğini önemsiyoruz. Bu çerçevede; aksiyon, gerilim, macera, komedi, drama, distopya gibi büyük rağbet gören türlerden içeriklerimize “tabii” üyeleri diledikleri yer ve zamanda ulaşabiliyor.

Yakında, titizlikle yürüttüğümüz çalışmalar sonucunda ortaya çıkardığımız yeni orijinal yapımlarımızla “tabii” üyelerinin karşısına çıkacak olmanın heyecanını yaşıyoruz. Bu yapımların bazılarında kısaca bahsedeyim: Komedi türündeki “*Gassal*” adlı dizimizin, kalıpların dışına çıkan senaryosu ve replikleriyle uzun süre dillerden düşmeyeceğine inanıyorum. “*Marnalı*” adlı yapımımız, eski İstanbul kabadayısı Ali Reşat Marnalı’nın ibret dolu intikam hikâyesini anlatırken insan hayatının bir anda nasıl değişebileceğini gösterecek. “*Cihangir Cumhuriyeti*”, Cihangir’de derbeder bir hayat süren 4 arkadaşın kendilerini çevreledikleri kapalı dünyadan çıkıp, gerçeklerle yüzleşmek zorunda kalmalarını ve bu süreçte yaşadıkları iç çatışmaları anlatırken gerçeklerin çoğu zaman görünenden farklı olduğunu ortaya koyacak. “*Sürgünler*” dizimiz, II. Dünya Savaşı sırasında cezaevine düşen bir grup hapisane arkadaşının hapisaneden kaçış serüvenini olağanüstü bir görsel şölenle seyirciye sunacak. “*Yankı Görünmez El*” adlı yapımımız, bir yandan 90’lı yılların kaotik atmosferine ışık tutarken diğer yandan “Hak ettiğinizi düşündüğünüz şeylere ulaşmak için ne kadar ileri gidebilirsiniz?” sorusunu izleyicisine sorduracak.

Bunların yanı sıra; izleyicilere kahraman ile hain arasındaki o ince çizgiyi sorgulatacak gerilim türündeki “*Çırak*”, bir yandan komik ve eğlenceli anlar sunarken diğer yandan azim ve başarı üzerine ilham verici mesajlar veren “*Antrenör*”, büyük bir şirketin yüzde ikilik hissesine sahip olan kendi hâlinde bir esnafın yerel bilgi ve deneyimlerinin büyük şirketin karmaşık yapısında nasıl değer kazandığını eğlenceli şekilde gösteren komedi türündeki “*% İki*” yeni dönemde “tabii”deki yerlerini alacak.

Yeni yapımlarımıza ek olarak; “*Tozkoparan İskender: Sır*”, “*Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî*”, “*Hay Sultan*”, “*Yeşil Deniz Milenyum*”, “*Küçük Dahi İbn-i Sina*”, “*Mahsusa: Trablusgarb*” gibi sevilen dizilerimizin izleyicilerinin merakla bekledikleri yeni sezonları da yakında “tabii”de olacak.

Ayrıca, TRT tarihinde bir ilk olarak; UEFA Şampiyonlar Ligi, UEFA Avrupa Ligi ve UEFA Konferans Ligi maçlarının Türkiye’deki yayınlarını üstlendik. Önümüzdeki üç yıl boyunca ülkemizi bu turnuvalarda temsil edecek takımlarımızın maçlarını TRT 1, TRT Spor ve “tabii”de şifresiz ve ücretsiz olarak yayınlarken, sezon boyu oynanacak yüzlerce karşılaşmayı da “tabii”nin Premium paketiyle futbolseverlerle buluşturacağız.

Öte yandan, “tabii”nin uluslararasılaşması misyonumuz doğrultusunda içerikle-
rimizi de birden fazla dilde yerleştiriyoruz. Güvenilir, aile dostu ve temiz içe-
riklerimizle yakında tüm dünyada izlenebilir olmayı hedefliyoruz. Amacımız, tüm
dünyadan insanların, TRT yapımlarına istedikleri yer ve zamanda ulaşabilmelerini
sağlamak.

TRT Akademi Dergisi: Türkiye olarak, ABD’den sonra dünyaya en fazla dizi ihraç
eden ikinci ülkeyiz. Bu başarıda TRT dizilerinin de önemli bir payı bulunmaktadır.
2024 yılı itibarıyla TRT’nin yurt dışı dizi satış verilerini ve satış yapılan başlıca ül-
keleri/bölgeleri paylaşarak, TRT dizilerinin yumuşak güç (soft power) ve kültürel
diplomasi bağlamında uluslararası arenada Türkçe’nin yaygınlaşması üzerine et-
kileri ve Türkiye markasına katkılarının neler olduğunu değerlendirebilir misiniz?

Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı: Bugün dünyada uluslararası iletişimi sağlamanın,
kitlelere ulaşmanın onlarca metodu bulunuyor. Ancak, konu insanlarla bağ kurma
meselesine geldiğinde, en etkili yöntemlerin başında diziler ve filmlerin geldiğini
söyleyebiliriz. Tam da bu nedenle, diziler ve filmleri kapsayan yapımlar, kültürel
diplomasi ve yumuşak güç olarak nitelediğimiz unsurun en kıymetli araçla-
rından biri olarak öne çıkıyor. Çünkü kültürleri, bakış açılarını, alışkanlıkları veya
olayları bir hikâye akışında anlatmak, somut bir şekilde ekrana taşımak, insanla-
rın kavrayışını ve idrakini kolaylaştırıyor. Günümüz dünyasında insanların pek çok
ülkeden yapıma sayısız mecradan erişebildiğini de göz önünde bulundurursak, bu
çeşitliliğe erişim durumu, nitelikli yapımların ortaya çıkmasında da bir rekabeti
tetikliyor. Türkiye olarak dizi ihracatında 2. sırada yer almamız, bu rekabet ve ni-
telikli yapımların sürecinden alınımızın aklıyla çıktığımızın kanıtıdır.

Elbette, bu başarıda TRT’nin rolü yadsınamaz büyüklükte. Tarihi ve aile odaklı di-
zilerimizin ulusal ve uluslararası düzeylerde elde ettiği başarı, gördüğü teveccüh
aşikâr. Aslında dizilerimizin sadece belirli coğrafyalarda karşılığı olduğuna dair
yanlış bir düşünce var. Biz dünyanın hemen her yerine dizilerimizi, filmlerimizi,
içeriklerimizi ihraç ediyoruz. Bugüne kadar 90 adet dizimizi, 110’dan fazla ülkeye,
50’nin üstünde dilde ihraç ettik. Dünyanın bütün coğrafyalarına dizilerimiz ulaş-
mış bulunmakla birlikte satış yaptığımız bölgelerin başında Orta Doğu, Latin Ame-
rika ve Balkanlar geliyor. Tabii bu işin ekonomik boyutu çok değerli. Öte yandan
dünya kültür çeşitliliğine yaptığımız katkı çok büyük. Ancak, daha mühim olan
kısmı, Türkiye markasına yaptığımız katkı. Ben yapımlarımızı Türk dış politikasının
yükselen değeri olarak değerlendiriyorum. Çünkü bu yapımlar ülkemizi dünyaya
anlatmada çok önemli bir rol üstleniyor. Yapımlarımız sayesinde, dünyanın çeşitli
coğrafyalarından pek çok insan hem Türkçeyi hem de tarihimizi, kültürümüzü,
manevi değerlerimizi öğreniyor. Dizilerimiz, Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlıyor.

Bugün pek çok ülkede çocuklarla TRT yapımı çizgi filmlerden öğrendikleri Türkçe ile selamlaşıyoruz. TRT dizileri ve yapımlarının sayesinde yetişkinlerle Türkçe iletişim kuruyoruz. Takdir edersiniz ki bunların kıymeti paha biçilemez.

TRT Akademi Dergisi: Son söz olarak ne söylemek istersiniz?

Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı: Röportajın başında yayıncılığın hâl-i pürmelali içerisinde kamu yayıncılarına düşen görev ve sorumluluklara kısaca dikkat çekmiştim. Son söz olarak da şunu ifade etmek isterim ki; TRT olarak bizler, ülkemizin kadim değerleri, zengin kültürü ve tarihi birikiminden neşet eden dizilerimizle; kaliteli, derinlikli ve temiz olanın da talep görebileceğini yayın ve yapım dünyasına göstermeye devam edeceğiz.

Görsel 3. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, tabii